

ТЕРМИНОЛОГИЯТА В ПЛУВАНЕТО

Биляна Рангелова

Софийски университет „Св. Климент Охридски“

Резюме. Предмета на настоящото изследване са термините в плуването, като част от спортната терминология. В образователния процес по плуване учебните цели са зависими от възрастта и подготвеността на обучаемите, от продължителността на обучението и от условията за провеждането му. Унифицирането на терминологията би подобрило условията в образователния процес и би създало по-добри възможности за предварителната теоретична подготовка. Създаването на спортен терминологичен речник по плуване има множество ползи както за специалисти, така и за любители в областта на спорта. Поради специфичните особености на водната среда усъвършенстването на терминологията и сигналната система биха подобрили комуникацията между треньора и обучаваните. Възможностите, които дава добре познатата и правилно подбрана терминология, както и различните вербални и невербални методи ще оптимизират процеса на обучение по плуване. В настоящото изследване правим опит да систематизираме и дефинираме термините в плуването, като ги представяме в четири различни езика, с цел да обезпечим информационните потребности на потребителите.

Ключови думи: лингводидактология; терминологичен речник по плуване; сигнална система; невербална комуникация; емпрунтология

Изложение

„Спортната терминология, като общодостъпно и обхващащо ежедневието ни знание, среща все по-голяма популярност в сферата на лингвистиката“ (Tumanova 2024). Спортният термин е еднозначен езиков знак, с който се обозначават похвати, правила, уреди, екипировка, състезания, дисциплини и др. фрагменти от областта на спорта. Първият спортен терминологичен речник в България – „Терминологичен речник по физическа култура и спорт“ от 1983 г., е съставен под редакцията на Георги Кабуров и е останал единствен по рода си у нас до 2010 г., когато излиза неговото второ преработено издание – „Спортен терминологичен речник“ (Kaburov 1976). Липсата на достатъчно научна литература по разглежданите проблеми ни мотивира да се опитаме да създадем *Плувен терминологичен речник*, който би обогатил спортната наука при изучаването и усвояването на необходимата терминология, използвана в този спорт.

В съществуващите в българския език термини са застъпени само съществителни имена или субстантивирани словосъчетания (по М. Попова 2012). Като изключение от това правило може да се приеме плувният спорт. Повишеният шум (40 – 80 децибела) в басейна затруднява треньора в ръководенето на тренировъчния процес единствено и само чрез вербална комуникация. За да е ефективен образователният процес в този спорт, е необходимо широко да се използват различни методи за провеждане на обучението: езикови знаци, сигнали, ориентери, жестове и образни сравнения. В днешния свят, доминиран от изкуствения интелект: „актуалните усилия на съвременната лингводидактология в съчетание с иновативния потенциал на изкуствения интелект са решаващи за постигане на новите образователни цели“ (Vesselinov 2025, p. 8) и социалната мрежа „Фейсбук“ „водеща роля в съвременния глобален свят играе социалната мрежа „Фейсбук“, която служи основно като средство за забавление, но може да се използва и като образователен инструмент“ (Todorov 2025, p. 32), е важно да се обърне внимание и на форми на комуникация (в случая между треньор и практикуващи спорта плуване), които не са зависими от тези два феномена на нашето съвремие. „Практикуването на спорта във водна среда допълнително затруднява общуването между треньор и обучаем. В този смисъл, може да се използва както вербална, така и невербална комуникация“ (Rangelova et al. 2024, p. 455). Обикновено при обучението и тренировката по плуване се прилагат три основни групи методи – *словесен, визуален и практически*. *Словесният* метод се прилага при преподаването на история, изучаването на специфичната терминология, обяснението, инструкциите, оценката на действието и т.н. Помага на учениците да създадат представа за особеностите на плувния спорт, движението, което се изучава, неговата форма и съдържание, да разберат и отстранят грешките си. Предвид спецификата на водната среда, спортният педагог установява обратни връзки с учениците си и провежда всички необходими обяснения и дискусии на сушата – преди или след часовете във водата. Речта е кратка и разбираема. Когато групата е във водата, той използва само лаконични команди и заповеди, които не отнемат много време и не изискват много думи. Ролята на зрителното възприятие е особено важна при обучението по плуване. Наред с образното обяснение, то спомага за възприемането от обучаваните на същността на движението, неговото бързо и трайно овладяване. *Визуалните* методи включват демонстрация на упражнения и плувни техники, учебни помагала, филми и използване на жестове. *Практическата* група методи обхваща използването на различни ориентери. Те биват външни (извън басейна), вътрешни (във водата), постоянни и временни, звукови, визуални или комбинирани.

В настоящото изследване, с цел да се обезпечи комуникацията на спортистите и треньорите с колегите им от други страни, предлагаме плувен терминологичен речник обхващаш четири езика: български, английски, френски и

руски. В него правим опит да систематизираме термините в плуването в няколко подгрупи:

- елементи от плувната техника (табл.1);
- спортни съоръжения (табл. 2);
- спортно-спомогателни пособия (табл. 3);
- помощни понятия и думи (табл. 4).

Таблица 1. Елементи от плувната техника

№	БЪЛГАРСКИ	АНГЛИЙСКИ	ФРЕНСКИ	РУСКИ
	плуване	swimming	natation	плавание
	кроул	freestyle	nage libre / freestyle	кроул
	гръб	backstroke	dos (crawlé)	на спине
	бруст	breaststroke	brasse	брасс
	бътерфлай	butterfly	papillon	бабочка
	делфин	dolphin	dauphin	дельфин
	плуване с крака	legs kicking	coups de jambes	плавание ногами
	плуване с ръце	arms swimming	bras nageant	плавание руками
	координация	coordination swimming	natation coordonné	координация
	делфинов удар	dolphin kick	coups de pied de dauphin	удар дельфин
	дишане/издишане	breath in/breath out	inspirer/expirer	вдох/выдох
	стартов скок от блокче	jump from the starting block	sauter du bloc de départ	прыжок со стартового блока
	старт от вода	backstroke start	départ dos	стартуем с воды
	обръщане	flip turn	retour	поворот
	салто	tumble turn	virage en culbute	кувыркающийся поворот

Таблица 2. Спортни съоръжения

№	БЪЛГАРСКИ	АНГЛИЙСКИ	ФРЕНСКИ	РУСКИ
	плувни съоръжения	swimming facilities	installations de natation	средства для плавания
	детски басейн	kids pool	piscine pour enfants	детский бассейн

25-метров басейн	25 meter swimming pool	piscine de 25 mètres	25-метровый бассейн
50 м басейн	long course	cours long	50 м бассейн
коридор	lane	couloir	коридор
стартово блокче	starting block	bloc de départ	стартовый блок
преливник	gutter	gouttière	канавка
стълбичка	swimming pool stairs	escaliers de piscine	лестница
стена за обръщане	wall turn	tour de mur	откидная стена
черна линия на дъното	lane marker	marqueur de voie/ couloir	черная линия внизу
спасителен пост	rescue post	poste de secours	спасательный пост
флагчета	flags	drapeaux	флаги

Таблица 3. Спортно-спомогателни пособия

№	БЪЛГАРСКИ	АНГЛИЙСКИ	ФРЕНСКИ	РУСКИ
	електронна измервателна система	wireless timing system	système de chronométrage sans fil	электронная измерительная система
	стенен хронометър	swimming pool clock	horloge de piscine	настенный секундомер
	аксесоари	accessories	accessoires	принадлежности
	плувна дъска	swimming (kick) bord	bord de natation	доска для плавания
	буй	lifeguard buoy	bouée de sauvetage	спасательный буй
	макарон за плуване	swimming noodle	nouilles de natation	лапша для плавания
	колан за плуване	swimming belt	ceinture de natation	пояс для плавания
	спасителен пояс	life boy ring	bague garçon de vie	спасательный пояс
	педълси	hand paddles	pagaies à main	весла
	плавници	fins	palmes	ласты
	моноплавник	monofin	monopalme	моноплавник
	пулбойс	pull buoys	bouées à tirer	буксирные буй
	пулбойс за глезен	ankle buoy	bouées de traction	пулбуй для голеностопного сустава
	шнорхел	snorkel	tuba	снорклинг
	потъващи играчки	diving toys	jouets de plongée	тонущие игрушки

фитнес ластиси за плуване	swimaholic dryland set	ensemble de zones arides Swimaholic	фитнес еластичные ленты для плавания
плувна шапка	swimming cap	bonnet de bain	шапочка для плавания
плувни очила	goggles	des lunettes de protection	очки для плавания
щипка за нос	nose klip	pince-nez	зажим для носа
тапи за уши	ear plugs	tapi par les oreilles	беруши для ушей
плуven костюм	swimming costume	maillot de bain	купальный костюм
плуven парашут	swim parachute	parachute de natation	плавательный парашют
педълси (осмица) за корекция на предмишницата	elbow corrector	correcteur de coude	консилер на локте
темпо хронометър	tempo trener	entraîneur de tempo	тренер по темпу
колан за осигуряване правилната позиция на бедрата	hydro hip	rotation de la hanche	вращение бедрами
бански костюм с високо ниво на съпротивление	drag suit	combinaison de traînée	купальник с высоким уровнем сопротивления
водоустойчив MP3 плейър	DUO	lecteur MP3 à conduction osseuse sous-marine	MP3-плеер с подводной костной проводимостью
регулируем, нехлъзгащ се стартов клин за гръб	backstroke start wedge	coson de départ sur le dos	стартовый клин на спине
тренажор за поза на главата	posture trainer	entraîneur de posture	тренажер для осанки
хронометър	stopwatches	chronomètres	секундомер
свирка	whistle	sifflet	свисток
слушалки за плуване	underwater swim coach	entraîneur de natation sous-marine	наушники для плавания

Таблица 4. Помощни понятия и думи

№	БЪЛГАРСКИ	АНГЛИЙСКИ	ФРЕНСКИ	РУСКИ
	звезда	sea star	etoile de mer	звезда
	гъба	mushroom float	flotteur aux champignons	гриб
	медуза	jellyfish	méduse	медуза
	плъзгане	streamline	streamline / position aérodynamique	скользить
	гмуркане	dive	plonger	нырять
	фалстарт	false start	faux départ	фальстарт
	дължина	length	longueur	длина

ИЗВОДИ

На базата на направеното изследване се формираха изводи, които биха подобрили знанията, самочувствието и мотивацията на спортните педагози и техните възпитаници. Налагаме тезата, че е необходима предварителна теоретична подготовка на учениците, в която да се запознаят с използваната в плуването терминология и сигнална система. Доброто познаване на терминологията в плуването:

- би помогнало за решаване на образователни задачи;
- би стимулирало активност у обучаваните;
- би довело до увереност както на треньорите, така и на спортистите;
- би повишило интереса към заниманията с плуване;
- би подобрило комуникацията между треньор и обучавани;
- би улеснило комуникацията между треньори, спортисти, журналисти, преподаватели и изследователи;
- би осигурило създаване на единен стандарт за използване на спортни термини;
- би подобрило образоваността в спортната сфера.

Благодарности

Това изследване е финансирано от Европейския съюз – NextGenerationEU, чрез Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България, проект SUMMIT BG-RRP-2.004-0008-C01

ЛИТЕРАТУРА

ВЕСЛИНОВ, Д., 2025. Лингводидактология и изкуствен интелект. *Чуждоезиково обучение – Chuzhdoezikovo Obuchenie – Foreign Language Teaching*, vol. 52, no. 1. DOI: <https://doi.org/10.53656/for2025-01-00>, pp. 7 – 9.

- КАБУРОВ, Г., 1976. *Организационно-структурни и терминологични проблеми на научната информация и документация по физическа култура и спорт с информационно-търсещ тезаурус* [дисертация]. София.
- ПОПОВА, М., 2012. *Теория на терминологията*. Велико Търново: ИК Знак'94.
- РАНГЕЛОВА, Б., ДЕШЕВА, К., ТОДОРОВ, П., 2024. Вербална и невербална комуникация между треньор и обучаеми по време на занятия по плуване. *Чуждоезиково обучение – Chuzhdoezikovo Obuchenie – Foreign Language Teaching*, vol. 51, no. 4. DOI: <https://doi.org/10.53656/for2024-04-04>, с. 455 – 466.
- ТОДОРОВ, П., 2025. „Фейсбук“ като инструмент за изучаване на чужди езици. *Чуждоезиково обучение – Chuzhdoezikovo Obuchenie – Foreign Language Teaching*, Т. 52, no. 1. DOI: <https://doi.org/10.53656/for2025-01-03>, с. 32 – 47.
- ТУМАНОВА, Б., 2024. Аспекти на трансфера на спортната метафора. *Езиков свят*, Т. 22, № 2, <https://ezikovsvyat.com/index.php/bg/>, ISSN (print) 1312 – 0484, ISSN (online) 2603-4026, DOI: <https://doi.org/10.37708/ezs.swu.bg.v22i2.8>, pp.73-76.

REFERENCES

- VESSELINOV, D., 2025. Lingvodidaktologiya i izkustven intelekt. *Chuzhdoezikovo Obuchenie – Foreign Language Teaching*, vol. 52, no. 1. DOI: <https://doi.org/10.53656/for2025-01-00>, pp. 7-9.
- KABUROV, G., 1976. *Organizatsionno-strukturni i terminologichni problemi nanauchnata informatsiya i dokumentatsiya po fizicheska kultura i sport s informatsionno-tarsesht tezaurus* [disertatsiya]. Sofiya.
- POPOVA, M., 2012. *Teoriya na terminologiyata*. Veliko Tarnovo: IK Znak'94.
- RANGELOVA, B., DESHEVA, K., TODOROV, P., 2024. Verbalna i neverbalna komunikatsiya mezhdu trenyor i obuchaemi po vreme na zanyatiya po pluvane. *Chuzhdoezikovo Obuchenie – Foreign Language Teaching*, vol. 51, no. 4. DOI: <https://doi.org/10.53656/for2024-04-04>, pp. 455 – 466.
- TODOROV, P., 2025. “Facebook” като инструмент за изучаване на чужди езици. *Chuzhdoezikovo Obuchenie – Foreign Language Teaching*, vol. 52, no. 1. DOI: <https://doi.org/10.53656/for2025-01-03>, pp. 32-47.
- TUMANOVA, B. 2024. Aspekti na transfera na sportnata metafora. *Ezikov svyat*. Br 22.2, <https://ezikovsvyat.com/index.php/bg/>, ISSN (print) 1312 – 0484, ISSN (online) 2603-4026, DOI: <https://doi.org/10.37708/ezs.swu.bg.v22i2.8>, pp.73 – 76.

Acknowledgements

This study is financed by the European Union – NextGenerationEU, through the National Recovery and Resilience Plan of the Republic of Bulgaria, project SUMMIT BG-RRP-2.004-0008-C01.

TERMINOLOGY IN SWIMMING

Abstract. The subject of this study is the terms in swimming, as part of sports terminology. In the swimming educational process, the learning objectives depend on the age and degree of preparation of the learners, the duration of training, and the conditions for its implementation. The unification of the terminology would improve the conditions in the educational process and would create better conditions for preliminary theoretical preparation. The development of a sports terminology dictionary for swimming has numerous benefits, both for specialists and amateurs in the field of sports. Due to the specific characteristics of the aquatic environment, improving the terminology and signaling system would improve the communication between the coach and the trainees. The opportunities provided by well-known and properly selected terminology, as well as various verbal and non-verbal methods, will optimize the swimming training process. In this study, we attempt to systematize and define the terms in swimming, presenting them in four different languages, in order to meet the information needs of the specific users.

Keywords: linguodidactology; dictionary of terminology in swimming; signal system; non-verbal communication; empruntology

✉ **Dr. Bilyana Rangelova, Assoc. Prof.**

ORCID iD: 0000-0002-2853-865X

WoS Researcher ID: KIL-5436-2024

Department of Sport

Sofia University “St. Kliment Ohridski”

Sofia, Bulgaria

E-mail: tumanovara@uni-sofia.bg